

Sygn. akt III AUz 282/13

POSTANOWIENIE

Dnia 10 października 2013r.

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

na posiedzeniu niejawnym w składzie:

Przewodniczący: SSA Antonina Grymel

Sędziowie: SSA Lena Jachimowska

SSA Zbigniew Gwizdak

po rozpoznaniu sprawy z odwołania F. P.

(F. P.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o wysokość emerytury

w związku z zażaleniem ubezpieczonego

na postanowienie Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bielsku-Białej

z dnia 3 lipca 2013r. w sprawie sygn. akt VI U 989/13

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać Sądowi Okręgowemu – Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bielsku-Białej do ponownego rozpoznania.

/-/ SSA L. Jachimowska /-/ SSA A. Grymel /-/ SSA Z. Gwizdak

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUz 282/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 16 kwietnia 2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił F. P. prawa do przeliczenia świadczenia. Powołując się na treść art. 114 ustawy z dnia

17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009r. nr 153, poz. 1227 ze zm.) oraz przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno - rentowe (Dz. U.

nr 237, poz. 1412) wskazano, iż do wniosku z dnia 7 lutego 2013r. nie zostały dołączone dokumenty pozwalające na przeliczenie świadczenia zgodnie z tym wnioskiem, podając również, iż ponieważ w okresie od 1 stycznia 1999r.

do 31 marca 202r. dokonał zgłoszenia wyłącznie do ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej – brak podstaw

do przeliczenia świadczenia, tym bardziej, iż w powyższym okresie, który został uwzględniony przy ustalaniu wysokości świadczenia, był zatrudniony w (...) s.c. Jednocześnie uchylono decyzję z dnia 12 marca 2013r.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony domagał się ponownego przeliczenia świadczenia z uwzględnieniem wynagrodzenia uzyskanego w okresie zatrudnienia w (...)w C. od marca 1963r. do 31 grudnia 1974r., w szczególności z lat 1970-1972, co do których brak danych – na podstawie udokumentowanych wpisów w legitymacji ubezpieczeniowej dotyczących zarobków z pozostałych lat pracy w tym zakładzie, bądź w wysokości 100% krajowego wskaźnika z tych lat.

Organ rentowy wniósł o odrzucenie odwołania podnosząc, iż sprawa o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami została prawomocnie osądzona wyrokiem Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bielsku-Białej z dnia 22 września 2009r. w sprawie sygn. akt

VI U 701/09, którym oddalono odwołanie ubezpieczonego od decyzji z dnia 28 kwietnia 2009r. ostatecznie przeliczającej podstawę wymiaru i ustalającej wskaźnik wysokości podstawy wymiaru na poziomie 104,50% z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia, tj. z lat 1963-1969, 1973-1974, 1977-1981, 1984-1989.

Postanowieniem z dnia 3 lipca 2013r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bielsku-Białej odrzucił odwołanie.

W motywach orzeczenia Sąd Okręgowy podniósł, iż o objęte sporem roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami toczyło się już postępowanie sądowe, które zostało prawomocnie osądzone.

Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej prawomocnym wyrokiem z dnia 22 września 2009r. w sprawie sygn. akt VI U 701/09 oddalił bowiem odwołanie F. P. od decyzji organu rentowego z dnia 28 kwietnia 2009r., przeliczającej emeryturę.

W powyższej sprawie ubezpieczony także domagał się przeliczenia emerytury z uwzględnieniem za lata 1970-1972 średnich zarobków z pozostałych lat pracy (1963-1984). Wskazał również, iż fakt zatrudnienia i wysokość zarobków w spornym okresie mogą potwierdzić zeznania świadków.

Sąd I instancji podał nadto, iż składając w niniejszej sprawie wniosek o przeliczenie emerytury z uwzględnieniem zarobków z tytułu pracy w(...)C. za lata 1970-1972 w wysokości wyliczonej jako średnie zarobki z udokumentowanych lat pracy w tym samym zakładzie (1963-1969 i 1973-1974) albo w wysokości 100% przeciętnego wynagrodzenia z lat 1970-1972, a także z uwzględnieniem prowadzenia w okresie od 8 czerwca 1998r. do 30 marca 2002r. działalności gospodarczej na pół etatu, F. P. nie przedstawił nowych dowodów. Legitymacja ubezpieczeniowa, na którą się powołuje, znajdowała się już w aktach rentowych i była brana pod uwagę podczas rozpoznawania poprzedniego wniosku ubezpieczonego o przeliczenie świadczenia, które zakończyło się powołanym wyżej prawomocnym wyrokiem.

Sąd stwierdził nadto, iż powołanie się w odwołaniu od decyzji organu rentowego na bliżej nieokreślonych świadków nie stanowi nowego dowodu, ani wniosku dowodowego.

W poprzednim postępowaniu prawomocnie zakończonym wyrokiem z dnia 22 września 2009r. odwołujący także powoływał się na "posiadanie" świadków.

Sąd I instancji zauważył również, iż prowadzenie przez ubezpieczonego działalności gospodarczej w okresie od 1 stycznia 1999r. do 31 marca 2002r. zostało już uwzględnione przez organ rentowy podczas rozpoznawania wniosku o przeliczenie świadczenia, a który był przedmiotem rozpoznania przez Sąd

we wspomnianym prawomocnie zakończonym postępowaniu w sprawie sygn. akt VI U 701/09. Także w tym zakresie F. P. nie złożył żadnych nowych dowodów.

W ocenie Sądu Okręgowego, wskazane wyżej okoliczności oznaczają, iż w niniejszej sprawie zachodzi powaga rzeczy osądzonej (res iudicata), o której mowa w art. 366 kpc, co stanowi przeszkodę do wszczęcia niniejszej sprawy.

Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej w cytowanym wyroku z dnia 22 września 2009r. w sprawie sygn. akt VI U 701/09 oddalił odwołanie ubezpieczonego od decyzji organu rentowego przeliczającej jego świadczenie emerytalne. W niniejszej sprawie odwołujący domaga się przeliczenia emerytury przy uwzględnieniu zarobków z tytułu pracy w (...) C. za lata 1970-1972 w wysokości wyliczonej jako średnie zarobki z udokumentowanych lat pracy u tego samego pracodawcy (1963-1969 i 1973-1974) albo w wysokości 100% przeciętnego wynagrodzenia z lat 1971-1972, a także z uwzględnieniem prowadzenia w okresie od 8 czerwca 1998r. do 31 marca 2002r. działalności gospodarczej na pół etatu, a więc w zakresie, w jakim Sąd wyrokiem z dnia 22 września 2009r. prawomocnie oddalił jego odwołanie.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, iż w sprawach o wysokość świadczenia emerytalnego, jaką jest niniejsza sprawa, wniosek w sprawie, która została już prawomocnie rozstrzygnięta przez Sąd poprzez oddalenie odwołania, jest dopuszczalny wyłącznie w przypadku pojawienia się po uprawomocnieniu się wyroku nowych okoliczności faktycznych lub prawnych mających wpływ na prawo do świadczenia lub jego wysokość (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 29 marca 2012r., I UK 299/11, LEX nr 1214545, a także w postanowieniu z dnia 12 lipca 2011r., II UK 3/11, LEX nr 1044014).

Od czasu wydania przez tutejszy Sąd wyroku z dnia 22 września 2009r. w sprawie sygn. akt VI U 709/09 takie okoliczności nie pojawiły się. Odwołujący nie powołuje się bowiem na żadne nowe okoliczności, które byłyby nieznane w poprzednio rozpoznawanej sprawie. Cały czas podnosi, iż błędnie nie uwzględniono zarobków z tytułu pracy w (...) C. z lat 1971-1972. Ponadto domaga się uwzględnienia prowadzenia działalności gospodarczej w okresie od 8 czerwca 1998r. do 30 marca 2002r., co także było już przedmiotem rozpoznania. Co więcej, tak do wniosku o przeliczenie emerytury, jak i do odwołania od decyzji organu rentowego, nie dołączył żadnych nowych dowodów, ani nie wnioskował o przeprowadzenie nowych dowodów, które nie były znane w poprzednim postępowaniu sądowym, a które miałyby wpływ na wysokość świadczenia.

Zdaniem Sądu I instancji, za taki dowód nie można w szczególności uważać powoływania się przez odwołującego na "posiadanie świadków".

Nie jest to bowiem wniosek o dopuszczenie konkretnego dowodu, a poza tym ubezpieczony w taki sposób powoływał się na świadków w powyższym prawomocnie zakończonym postępowaniu sądowym.

W związku z tym, że w rozstrzygniętej już przez Sąd sprawie sygn. akt VI U 709/09 podstawą odmowy przeliczenia emerytury przy uwzględnieniu zarobków z tytułu pracy w (...) C. z lat 1970-1972 był brak udowodnienia wysokości zarobków F. P. w tym okresie, zaś w niniejszej sprawie ubezpieczony nie powołał się na nowe okoliczności, ani nie przedstawił nowych dowodów, pozwalających na ustalenie wysokości jego zarobków, ocena istnienia przesłanek do przeliczenia emerytury z uwzględnieniem przedmiotowych zarobków, opierałoby się na podstawie dotychczasowych przesłanek. W tym zakresie jednak zapadło już rozstrzygnięcie Sądu.

Sąd I instancji stwierdził także, iż z uwagi na to, że wszczynające postępowanie sądowe odwołanie od decyzji organu rentowego pełni funkcję pozwu, a niniejsza sprawa pomiędzy tymi samymi stronami (F. P. i organem rentowym) i w tym samym przedmiocie, to jest

o wysokość emerytury, została już prawomocnie osądzona, jego odwołanie należało odrzucić na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 kpc stanowiącego, iż sąd odrzuci pozew (odwołanie), jeżeli o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami została już prawomocnie osądzona (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 1998r., II UKN 105/98, OSNAPiUS 1999, nr 16, poz. 529).

Zażalenie na powyższe postanowienie złożył ubezpieczony, nie formułując zarzutów, jak również wniosków.

Wskazał, iż w sprawie pracy w (...) C. przedstawia dwóch konkretnych świadków podając ich dane osobowe wraz z adresami.

Zakwestionował także wyliczenie okresów składkowych i nieskładkowych zarzucając, iż nie doliczono ½ etatu za okres od 8 czerwca 1998r. do 30 marca 2002r., odnośnie którego stosowne dokumenty zostały przedłożone organowi rentowemu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie ubezpieczonego zasłużyło na uwzględnienie.

Inicjującym niniejsze postępowanie wnioskiem z dnia 6 lutego 2013r. złożonym w organie rentowym w dniu 7 lutego 2013r. F. P. domagał się przeliczenia emerytury z uwzględnieniem wskaźnika przeliczeniowego wskazując, iż posiada udokumentowany okres pracy

w ciągłości od kwietnia 1963r. do końca grudnia 1974r., jednak w legitymacji ubezpieczeniowej brak wpisu zarobków za lata 1970-1972, w związku z czym wniósł o uwzględnienie za ten okres wyliczenia średniego z pozostałych udokumentowanych lat albo podstawy wskaźnika wymiaru w danych latach (100%). Nadto, zgłosił także działalność gospodarczą od 8 czerwca 1998r.

do 30 marca 2002r. na pół etatu, od czego odprowadzał podatek i składki do organu rentowego.

Zaskarżoną decyzją z dnia 16 kwietnia 2013r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do przeliczenia świadczenia. Powołując się na treść

art. 114 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009r. nr 153, poz. 1227 ze zm.) oraz przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia

11 października 2011r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno - rentowe (Dz. U. nr 237, poz. 1412) wskazano, iż do wniosku z dnia 7 lutego 2013r. nie zostały dołączone dokumenty pozwalające na przeliczenie świadczenia zgodnie z tym wnioskiem, podając również, iż ponieważ w okresie od 1 stycznia 1999r. do 31 marca 2002r. dokonał zgłoszenia wyłącznie

do ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej – brak podstaw do przeliczenia świadczenia, tym bardziej,

iż w powyższym okresie, który został uwzględniony przy ustalaniu wysokości świadczenia, był zatrudniony w (...) s.c. Jednocześnie uchylono decyzję z dnia 12 marca 2013r.

Przypomnieć należy, iż stosownie do treści ust. 1 cytowanego wyżej przepisu art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość.

Po myśli ust. 2 tego samego przepisu, jeżeli prawo do świadczeń lub ich wysokość ustalono orzeczeniem organu odwoławczego, organ rentowy na podstawie dowodów lub okoliczności, o których mowa w ust. 1:

1) wydaje we własnym zakresie decyzję przyznającą prawo do świadczeń lub podwyższającą ich wysokość,

2) występuje do organu odwoławczego z wnioskiem o wznowienie postępowania przed tym organem, gdy z przedłożonych dowodów lub ujawnionych okoliczności wynika, że prawo do świadczeń nie istnieje lub że świadczenia przysługują w niższej wysokości; z wnioskiem tym organ rentowy może wystąpić w każdym czasie;

3) wstrzymuje wypłatę świadczeń w całości lub części, jeżeli emeryt lub rencista korzystał ze świadczeń na podstawie nieprawdziwych dokumentów lub zeznań albo w innych wypadkach złej woli.

Uregulowana w cytowanym art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a także w art. 83a ust. 1 ustawy z 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009r., nr 205, poz. 1585 ze zm.) instytucja wznowienia postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych oznacza nadzwyczajną kontynuację postępowania

w tej samej sprawie, w której organ rentowy ma możliwość zniwelowania własnego uchybienia powstałego przy ustalaniu prawa do świadczenia, natomiast zainteresowany uprawniony jest do ubiegania się o świadczenie, którego mu nie przyznano, jeżeli wcześniej nie powołał się na okoliczności lub nie przedstawił dowodów uzasadniających powstanie takich uprawnień.

W tym trybie dochodzi więc do uchylecia zarówno korzystnych jak

i niekorzystnych dla zainteresowanego rozstrzygnięć (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2011r., III UZP 1/11, Biuletyn SN 2011, nr 6, poz. 21).

Nie budzi wątpliwości, iż w przypadku braku przesłanek, o których mowa w omawianym art. 114 ust. 1 organ rentowy wydaje decyzję odmawiającą ponownego ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości, zaś od wydanej w tym zakresie decyzji odmownej zainteresowanemu przysługuje odwołanie do sądu ubezpieczeń społecznych, który będąc związanym wynikającą z art. 83

ust. 2 powołanej wyżej ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych generalną dyrektywą rozpatrywania odwołań od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2007r., I UK 266/06, OSNP 2008, nr 5-6, poz. 79), zobowiązany jest do merytorycznego zbadania przesłanek, którymi kierował się organ rentowy, nie uwzględniając żądania ubezpieczonego w przedmiocie ponownego ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości.

W konsekwencji też w razie stwierdzenia, że nie przedstawiono nowych dowodów lub nie ujawniono okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji, odwołanie należy oddalić (art. 477¹⁴ § 1 kpc) ze względu na stwierdzenie niespełnienia ustawowych podstaw wznowienia postępowania rentowego

(por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2003r., II UK 139/02, OSNP 2004, nr 7, poz. 128 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 22 czerwca 2004r., II UK 404/03, OSNP 2005, nr 4, poz. 58 i z dnia 13 grudnia 2005r., II UK 61/05, OSNP 2006, nr 23-24, poz. 371), a nie odrzucić z powodu podniesienia zarzutu res iudicata (art. 199 § 1 pkt 2 kpc).

Wydanie bowiem przez organ rentowy nowej decyzji, także co do świadczenia będącego przedmiotem wcześniejszej decyzji i postępowania wcześniej zakończonych prawomocnym wyrokiem sądu, wszczętego w wyniku wniesienia od niej odwołania, uprawnia ubiegającego się o świadczenie do wniesienia kolejnego odwołania do sądu, a wszczęta w ten sposób sprawa cywilna nie jest sprawą o to samo świadczenie w rozumieniu art. 199 § 1 pkt 2 kpc (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2007r., I UK 266/06, OSNP 2008, nr 5-6, poz. 79).

Powyższy przepis stanowi, iż sąd odrzuci pozew, jeżeli o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa jest w toku albo została już prawomocnie osądzona, co oznacza, iż daje on podstawę do odrzucenia odwołania tylko wówczas, gdy zostało ono wniesione od decyzji wcześniej zaskarżonej odwołaniem, które zostało już prawomocnym wyrokiem oddalone. Natomiast odwołanie od nowej decyzji podlega merytorycznemu rozpoznaniu, zgodnie z zasadą przewidzianą we wspomnianym wyżej art. 83 ust. 2 ustawy

z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, według której odwołanie do sądu przysługuje od każdej decyzji organu rentowego,

z wyjątkiem decyzji wymienionych w art. 83 ust. 4 (czyli decyzji przyznającej świadczenie w drodze wyjątku oraz od decyzji odmawiającej przyznania takiego świadczenia, a także od decyzji w sprawach o umorzenie należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne). Wydanie przez organ rentowy nowej decyzji, także co do świadczenia będącego przedmiotem wcześniejszej sprawy zakończonej prawomocnym wyrokiem sądu, uprawnia ubiegającego się o świadczenie do wniesienia odwołania do sądu i odwołanie to, co do zasady podlega merytorycznemu rozpoznaniu przez sąd.

Prawomocny wyrok rozstrzygający o braku prawa do świadczenia lub żądanego sposobu ustalenia jego wysokości nie jest zatem przeszkodą do wystąpienia z ponownym wnioskiem o to samo świadczenie lub tożsamy sposób ustalenia jego wysokości. Wniosek taki jest zawsze dopuszczalny w sytuacji, gdy po uprawomocnieniu się wyroku nastąpiły nowe okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość. W takiej sytuacji sprawa tocząca się w wyniku rozpoznania nowego wniosku - wydania nowej decyzji - nie jest sprawą o to samo roszczenie, które było przedmiotem rozstrzygnięcia

w sprawie poprzednio zakończonej wydaniem wyroku (por. wyrok Sądu Najwyższego z 20 października 2004r., III UK 119/04, niepublikowany).

W odniesieniu do stosunków ubezpieczenia społecznego powaga rzeczy osądzonej ma bowiem walor szczególny, który ogranicza w istocie jej praktyczne znaczenie. Rozstrzygnięcia sądowe w sprawach z tego zakresu ustalają treść łączącego strony stosunku prawnego w chwili wyrokowania. Nowe zdarzenia zachodzące po uprawomocnieniu się orzeczenia mogą spowodować przekształcenie treści praw i obowiązków stron stosunku ubezpieczenia społecznego, gdyż nie jest wykluczone spełnienie się lub upadek przesłanek materialnoprawnych prawa do świadczeń. Zasadą rządzącą tymi stosunkami jest właśnie możliwość wzruszenia ustaleń stanowiących podstawę faktyczną prawomocnych orzeczeń sądu, także przez wydanie nowej decyzji organu rentowego (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 3 października 1996r.,

II UZP 18/96, OSNAPiUS 1997 nr 7, poz. 117, a poprzednio uchwałę

z 20 września 1978r., II UZP 7/78, OSNCP 1979 nr 3, poz. 48, a także postanowienie Sądu Najwyższego z 19 stycznia 1984r., II URN 131/83,

OSNCP 1984 nr 10, poz. 177, wyrok z 8 października 1986r., II URN 182/86, OSNCP 1987 nr 12, poz. 212, postanowienie z 14 stycznia 1997r.,

II UKN 50/96, OSNAPiUS 1997 nr 17, poz. 328, wyrok z 5 sierpnia 1999r.,

II UKN 231/99, OSNAPiUS 2000 nr 19, poz. 734 i wyrok z 8 lipca 2005r.,

I UK 11/05, OSNP 2006 nr 5-6, poz. 98). Zmiana okoliczności zawsze otwiera drogę do ponownego rozpoznania sprawy.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, stanowczo stwierdzić należy więc, iż wbrew odmiennemu pogładowi Sądu I instancji prawomocny wyrok Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bielsku-Białej z dnia 22 września 2009r. zapadły w sprawie sygn. akt VI U 701/09 oddalający odwołanie F. P. od kontrolowanej w powołanej sprawie decyzji organu rentowego w zakresie wysokości przysługującej mu emerytury, nie stwarza jakichkolwiek podstaw

do odrzucenia jego odwołania od zaskarżonej w niniejszej sprawie decyzji odmawiającej w istocie wznowienia postępowania dotyczącego ponownego ustalenia wysokości świadczenia, obligując jednocześnie ten Sąd wyłącznie do oceny, czy poprzedzający ową decyzję wniosek ubezpieczonego opiera się na ustawowych – wynikających z powołanego art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przesłankach uzasadniających jego zastosowanie w omawianym przypadku.

Z powyższych względów, Sąd Apelacyjny na mocy art. 386 § 4 kpc w związku z art. 397 § 2 kpc orzekł jak w sentencji.

/-/ SSA L. Jachimowska /-/ SSA A. Grymel /-/ SSA Z. Gwizdak

Sędzia Przewodniczący Sędzia

ek